

Dronningen i Odense Tugthus.

Af K. Carøe.

I sommeren 1784 begyndte der i det nordlige Fyn at summe rygter om, at dronning Caroline Mathilde ikke var død men færdedes der ude på landet; myndighederne synes dog ikke at have tillagt dem nogen betydning, måske ikke hørt noget om dem; først i slutningen af September, da der var ankommet »et mistænkeligt fruentimmer« til Fåborg og havde opholdt sig der en halv snes dage, kom det byfoged Trojel for øre, hvorfor han 6. Oktober fandt sig foranlediget til at lade hende underkaste et forhør.

Ved dette erklærede hun at hedde Charlotte Kirstine Dyssel, at være datter af provst Dyssel i Hygum i Haderslev amt og at have en broder, der var løjtnant ved husarerne i Oldesloe; og skøndt hun blev foreholdt det usandsynlige heri, fastholdt hun rigtigheden heraf

Miniaturportrættet er malet af Andreas Ernst Fich, medens »Dronningen« sad i Odense Tugthus; det har oprindeligt tilhørt historikeren Vedel Simonsen, der skænkede det til Oldnordisk Museum, hvorfra det senere er overgået til Rosenborgsamlingen. Et fotografi er velvilligt stillet til rådighed af museumsinspektør Bering Liisberg. Det er et, nu noget medtaget, ret tarveligt vandfarvebillede; kjolen er lillarød.

men benægtede at have sagt til andre, at hun havde et af de højeste jordiske hoveder til fader. Den kone, hos hvem hun boede, erklærede imidlertid bestemt, at hun ikke alene havde sagt dette, men også at hun var en høj herres mæresse og havde et barn med ham, samt at hun forhen havde været mæresse hos en af de højeste på jorden og også med ham avlet et barn, som allerede var konfirmeret; og et andet vidne erklærede at have hørt hende sige det samme.

I et nyt forhør næste dag opgav hun at være 23 år, at være konfirmeret i Hygum og at have opholdt sig i hjemmet, indtil hun fik stifmoder, men hvor gammel hun var den gang, kunde kun ikke huske. Hun kom da til Frøstrupgård ved Varde for at passe en obersts børn og var der i 5—6 år og derfra til Assens, hvor hun i 2 år holdt hus for en farver og trykker Peter Sibbern, men lod sig da forføre til at rejse til København med en løjtnant Dou, som hun kendte fra Hygum, hvor hans fader, der var kancelliråd, boede; efter 4 ugers forløb forlod han hende, og siden har hun intet hørt om ham; derved kom hun i elendighed og måtte skille sig ved sine klæder og hvad hun ejede, hvorefter hun i somren 1784 rejste til Fyn, idet en købmand fra Jylland, som hun kendte, skaffede hende over Bæltet uden pas, og det var nu 7 uger siden, at hun kom til Nyborg, hvorfra hun var rejst til Assens for at tage hjem, men da hun ikke kunde komme over Lillebælt uden pas, har hun siden den tid tumlet om i Fyn.

Hun tilstod desuden, at hun havde sagt som af de to koner forklaret i det første forhør, men forandrede i øvrigt sin forklaring derhen, at hun fra sin faders hus var taget til kammerherre Holst i Åbenrå, hvor hun var forblevet et par år; derfra kom hun til den omtalte oberst og derfra til Assens. Mens hun opholdt sig i Fåborg, havde hun faaet en skolelærer Møller til at skrive til kammerherren, at hun var kommet dertil fra København, var i trang og bad ham lade hende afhente og hjælpe hende.

I øvrigt benægtede hun, at hun havde sagt at være uægte datter af en af de højeste personer, men den ene kone havde sagt, at hun var en løjtnant så lig, at man skulde tro, at hun var af høj byrd, hvortil hun i spøg havde svaret: «Ja, måske kan jeg også være en af dem, ligesom han er».

På spørgsmål, om hun kunde nægte forskellige steder at have indbildt almuen, at dronning Caroline Mathilde ikke var død, og at hun var denne, svarede hun, at det kunde hun ikke; hun havde i København hørt, at dronningen ikke var død, og det havde hun i Fyn benyttet sig af til at skaffe sig klæder og ophold; men hun påstod, at almuen selv havde antaget hende derfor og sagt, at hun var dronningen lig. Det første sted, hvor hun var blevet antaget for dron-

ningen, var i en bondeby en mils vej fra Odense; derefter havde hun en tid lang opholdt sig i et hus uden for Nyborg, hvor adskillige også havde holdt hende for dronningen, og derefter i en kro i nærheden, hvor en vognmands kone og en anden kone fra Nyborg hentede hende ind til byen og lod hende logere en nat hos vognmanden, men hvorfor vidste hun ikke, og næste dag kom byfogden og befalede konerne at føre hende bort.

Tidligere havde hun været i Svendborg, hvor øvrigheden anholdt hende i anledning af et henlagt barnelig, men efter at være blevet undersøgt af kirurgerne og jordemoderen, var hun blevet løsladt. Desuden havde hun i 2 nætter logeret i Åby kro i et kammer sammen med en smed og hans kone, hvor der om natten var blevet spektakel, da konen havde beskyldt hende for omgang med manden, hvad hun aldeles benægtede.

Om et hos hende fundet dobbeltsignet med våbner forklarede hun, at hun havde fået det af smedens kone på rejsen fra København men hvis våbner det var, vidste hun ikke, og hun havde ikke gjort skæmsstykker med det. Pas havde hun ikke, og på spørgsmål om altergang svarede hun, at hun altid, hvor hun end opholdt sig, rejste hjem til Hygam til kommunion, sidst, så vidt hun erindrede, ved pinsetider.

Efter disse forklaringer fandt Trojel det rigtigst at holde hende i forvaring, indtil stiftamtmand Bille's nærmere resolution forelå, og han indsendte derfor forhøret til denne, der lod det gå videre til kancelliet, efter desuden fra Svendborg at have fået oplyst, at hun der havde angivet at hedde Charlotte Mathilde Bülow og at være datter af Jes Bülow og Elisabeth Katrine Echstedt i København, men her fandtes efter magistratens oplysning ingen af det navn: da det derfor synes, at hun kunde fortjene en større straf end som andre løsgængere at sættes til arbejde i 1 år i Odense tugthus, udbad stiftamtmanden sig kancelliets nærmere bestemmelse, der dog 24. Oktober kom til at gå ud på, at hun indtil videre skulde indsættes til arbejde i tugthuset i Odense.

I tugthuset førte hun en efter forholdene ret behagelig tilværelse, omsværmet af en skare trofaste tilhængere, der blindt troede alle hendes opdigtelser og som synes at have haft fri adgang til hende og tilladelse til at forsyne hende med alt, hvad hun ønskede, penge, fødemidler og vistnok ogsaa drikkevarer, som hun synes særligt at have yndet; og det var ikke alene almuen, der svor til hende, også i de højere stænder havde hun tilhængere, der besørgede hendes korrespondance, hvad hun af særlige grunde ikke selv formåede, ja, endog påtog sig lange rejser for hende. Det er et helt fornøjeligt billede, man får af livet i Odense tugthus, og til en begyndelse har hun vist selv ogsaa fundet det, men dog i længden

savnet friheden, thi 1. December indgav hun ansøgning til kongen, da hun aldrig havde haft i sinde at udgive sig for dronningen, men kun benyttet folks udtalelser om hendes lighed med denne til at redde sig ud af en forlegenhed, om tilladelse til at rejse til sin hjemstavn.

Da hun intet svar fik, indgav hun 27. Dec. et andragende til tugthusinspektøren med klager over sin bedrøvelige tilstand og til sidst anmodning om at måtte logere hos portneren, indtil hun var restitueret i sin fod, da hun mente, at der ingen hjælp var fra lægen, så længe hun skulde være blandt de andre fanger i frost og kulde; hun formodede nok, at hun formåede så meget hos portneren, at han vilde tage imod hende på hendes egen bekostning. Andragendet blev afslået, da det ikke stod i inspektørens magt at opfylde det.

Så forsøgte hun at opnå det samme ved et andragende til cancelliet, i hvilket hun særligt fremhævede sin syge fod, som felt-skæren endnu ikke havde kunnet helbrede, da hun må ligge i kulden, hvorfor hun står fare for at blive krøbling.

Denne syge fod spiller i begyndelsen en ret stor rolle i hendes andragender, og at den skyldtes kulde kan være meget sandsynligt, fængslerne i den tid var i reglen kolde og fugtige; men senere opfinder hun en langt mere romantisk årsag dertil. I tugthuset blev den behandlet af stadskirurg Tiedtke, hvad der fremgår af en udateret skrivelse uden navne, der må være en notits fra biskop Ramus til det andet medlem af tugthusdirektionen, stiftamtmand Bille, samt dennes svar derpå: »Igår aftes fik jeg attesten fra mr. Tiedtke, som jeg herved sender; den herved brugte omgang synes mig at være meget uanstændig; jeg har derfor opsat indlagte brev til kontrollør Herman; håber, jeg finder deres excellences behag til medunderskrift.

Prokurator Bagger må have meget høje tanker om dette fruentimmer; jeg ved, at han i går i tugthuset bevidnede sin ømhed over hende og brugte disse ord: »Fra det første øjeblik jeg havde den nådigste lejlighed at se hendes nåde, skar det mig i mit hjerte for hende«.

Herefter følger med anden håndskrift:

»Det er sagt mig, at Bagger's døtre kommer derind og drikker kaffe og holder hende med selskab. Kontrolløren kunde efter vores ordre vist Bagger bort, og derefter kan Tyrkinden (?), når hun ej med det gode, da med de andre fruentimmer i tugthuset med magt ladet dem se troen (?). Jeg har og ladet sige Herman at holde sig vores ordre efterrettelig; jeg ved ej, om vi straks skulde melde forholdet og attesten eller bie med, om vi kunde blive hende kvit i tugthuset; det er stærk, om uvedkommende Bagger tør sætte sig imod vores ordre, som kunde nok være anført udi attesten, og siden, når rekvireres af dem og andre, at indsende til straf.

NB. Jeg ved ej, om deres højærværdighed endnu vil lade portneren komme til sig og sige, at vi straks antager en anden, når ej efterleves ordre.

Disse meningsudvekslinger giver et godt indblik i de mærkelige forhold, der herskede i tugthuset, og om den mægtige direktionens afmagt over for dem og navnlig over for den dem påtvungne uregelmæssige gæst, som de heller end gerne vilde være kvit, hvorfor de også med glæde greb den håndsækning, som den ganske forblindede prokurator Bagger gav dem.

Efter hendes første ansøgning til kancelliet havde dette allerede 8. Dec. 1784 udbedt sig direktionens erklæring herom, men den følgende række skrivelser fra hende har vel nok været grunden til, at denne erklæring først blev afgivet 9. Febr. 1785; den gik ud på, at hun i tugthuset havde opført sig skikkelig og forrettet sit arbejde, indtil hun blev syg (vel sagtens i foden) og nu måtte anses for uskikket til arbejde, hvorfor hun ikke var tugthuset til synderlig nytte; imidlertid havde prokurator Bagger anmodet om, at hun måtte udleveres ham; han vilde da modtage hende i sit hus og underholde hende, så længe hun vilde. Dette tilbud anbefalede direktionen at antage, hvis Bagger vilde forpligte sig til, at han ikke vilde lade hende komme fra sig og løbe landet om og bedrage folk som hidtil.

Kancelliet greb straks dette tilbud og gav tilladelsen 22. Febr. 1785; det viste sig da, hvor stor hendes popularitet var i Odense; Bagger afhentede hende i sin egen vogn, og en stor skare fulgte hende til hans hjem; men glæden var for begge parter kun kort.

Bagger meddelte nemlig 23. Marts tugthusdirektionen, at hans hustru, bevæget af medlidenhed med jfr. Dyssel, som hun i tugthuset havde set blive trukket frem og tilbage i spindestuen af spindemestren for imod hendes vilje at blive beskuet af den forsamlede mængde, havde overtalt ham til at tage hende i sit hus; men efter at hun havde været der i 16—18 dage, vilde hun til skarpretter Stengel for at få sin ene tå kureret, som efter vedlagt attest fra denne var omtrent inkurabel. Ved daglig trætte med Bagger's børn forårsager hun megen fortrædelighed; hun er misfornøjet med det stille liv i hans hus, klager over, at hun der er i hårdere arrest end forhen, taler om, at ville rejse til København eller Tyskland, og siger, at hun er et soldaterbarn, og at hun har en broder, der er soldat.

På grund af disse forhold søgte Bagger nu om at blive fri for hende, så at hun enten måtte rejse, hvorhen hun vilde, eller blive sendt til København, hvor hun vil udtale sig om, hvem hun er, når hun må se og tale med en, hun der vil nævne, eller også at få tilladelse til at rejse ud af landet.

Direktionen benægtede rigtigheden af Bagger's fremstilling

af hendes behandling i tugthuset; imod sin forpligtelse har han indlogeret hende på 2 steder uden for hars hus. Ifølge en skrivelse fra biskop Bloch i Ribe er det nu oplyst, at hun ikke er datter af provst Dyssel. At sætte hende på fri fod eller udvise hende synes utilrådeligt, hvorfor direktionen tilrådede at sende hende til Børnehuset eller Rasphuset i København, hvor andre tvangsmidler, end tugthuset råder over, kunde bringe hende til sandhedserkendelse; udgifterne herved burde Bagger betale.

Det lykkedes dog ikke direktionen at slippe af med den besværlige fange; 24. Maj 1785 resolveredes, at hun atter skulde indsættes i tugthuset, og 6. Juni afleverede Bagger hende til portneren med den besked, at hun ikke skulde arbejde; først da kontrollør Herman om aftenen kom hjem, fik han underretning herom; Bagger's besked om, at hun ikke skulde arbejde, var selvfølgelig urigtig, men Herman udbad sig dog direktionens meddelelse om, hvorvidt hun skulde være sammen med de andre lemmer og arbejde i spindestuen, aflevere sine klæder og penge og ikke klæde sig anderledes, end det sømmede sig for et tugthuslem; og da portnerens forhold til hende tidligere havde været utilladeligt, vilde han også gerne vide, om han måtte afskedige ham, hvis han kom efter sligt.

Direktionen svarede Herman, at hun skulde behandles som de andre lemmer; selv om hun tilbød at betale for at lade spinde for sig, måtte det ikke tillades hende, og hun skulde arbejde på spindestuen sammen med de andre og ikke klæde sig anderledes end disse. Hendes klæder og penge skulde tages i forvaring, og portneren havde fået befaling til under tjenstens fortabelse ikke at befatte sig med hende og ikke lade nogen komme ind til hende. Men lige meget hjalp det.

Allerede 18. Juni så direktionen sig nødsaget til at meddele kancelliet, at dette frække kvindemenneske fremdeles vedblev med sine løgnagtige intriger og endnu vilde indbilde folk, at hun er dronning Caroline Mathilde, hvorom hun endog havde været så dumdristig over for 3de borgere og i overværelse af underinspektøren at afgive en deklARATION, der har forårsaget en del bevægelse og opløb blandt folk i byen og på landet, hvoraf en stor del, især af almuen, er så enfoldig at fæste tro til hendes udsigende, kommer til hende og giver hende en del penge, hvoraf hun lever vel og klæder sig som en fornem person.

Direktionen udbad sig derfor atter meddelelse om, hvad den skal gøre med hende, og anser det som tidligere for tjenligst, at hun blev sendt til stokhuskommissionen i København for at bekende sandhed, da det ikke er muligt for direktionen at få hende dertil.

Til København vilde kancelliet dog ikke havde hende; det pålagde direktionen nøje at påse, at hun ikke havde omgang med

ovedkommende, ikke modtog nogen almisse, blev holdt til arbejde, og hvis hun fremkom med opdigtet løgn, truet med at blive straffet som bedragerske.

Det viste sig dog stadigt lige umuligt at forhindre, at folk fik adgang til hende, det blev snarere værre og hendes frækhed stadigt større.

Den 28. Juni 1785 fik hun en af sine mest trofaste tilhængere, en jfr. Scharff, til at skrive følgende 2 breve til kongen og kronprinsen, som en mand fra Odense rejste med til København for der selv at overlevere dem til kronprinsen:

»Til Kongen! Jeg, Caroline Mathilde, engang af kong Christian den 7de erklærede og kronet dronning til Danmark og Norge etc., tager mig herved den underdanige frihed at indsende dette til min højstelskende gemal: Da mine bedrøvelige omstændigheder er min konge vel bevidst af den for 14 dage siden indsendte memorial, dateret den 11te Juni, hvor mit nærværende kummerfulde liv er på det nøjeste indført, indtil jeg selv når den lykke videre for min konge selv at forklare alting. Gud ved, at den uforglemmelige kærlighed, jeg bærer for min i livet elskelige konge og børn, haver uformodentligt ført mig (i) den usle fangestand, og mine fjender, som er mange, søger hver time at undertrykke mig, og jeg ved mig ikke nogen tid sikker, da jeg lever iblandt ulve, der ved alle optænkelige lejligheder søger, om det var muligt, efter mit liv; endogsaa i dag, som er den 28de Juni, har her været en ubekendt person, et fruentimmer, og jeg efter direktørernes godtbefindende måtte nødes til at tale med, hvor jeg på det yderste måtte grovt begejnes og fornægtes, at jeg måtte være den, jeg er; og af den årsag, at ikke måtte være den, jeg er, og ikke blive frelst af min nød, har byfoged Trojel i Fåborg frataget mig mine 2de våbner, som jeg havde ført med mig fra England, det ene til min broder kongen i England, som vist skal kende det, og det andet til mit landskab Celle; disse våben var vel ikke rette men med vilje gjorde for at kendes, hvor de skulde, i fald jeg kom i nogen nød. Disse er mig røversk fratagne, og jeg må på ingen måde få dem, fordi de kan få mig ret undertrykt, og om det var muligt rent at udsætte mig; og at dette er så i sandhed, vil alle disse mænd, hvis navne her findes, med stærkeste ed bevidne; tilligemed skal birkedommer Trojel, som bor her i Odense, ikke efter sin broders død at have modtaget mine våbner.

Nu, min allerelskeligste konge, er din Mathilde endnu elsket af dig, er jeg forvisset på, at du redder mig snart af denne nød, og sker det ikke inden få dage, er mit liv forloren iblandt så mange fjender; og i den fulde forvisning om min konges kærlige hjerte og hastige

hjælp henlever jeg til min død min elskværdige og elskeligste konges gemal.

Odense den 28de Juni 1785.

Caroline Mathilde.

Wolters,
fra Fåborg.

Trojel,
fra Fåborg.

Møller,
fra Fåborg.

Til Kronprinsen! I det tillidsfulde håb til min højtelskede søns kærlighed tager jeg mig den underdanige frihed, at da jeg for 14 dage siden lod underdanidst indgive 2de memorialer, dateret den 11te Juni (til kronprinsen, min højtelskede søn, og til kongen, min gemal), min befrielse fra dette fængsel angående, men da som be-
drøvet tæller hver time, frygter, da alt er roligt, at dette ikke rigtigt er leveret i kronprinsens, min elskelige søns egne hænder, tager jeg den underdanige frihed at indsende dette, da jeg kender, og det kendes, kronprinsens oprigtige kærlighed til sin moder; og at jeg, Caroline Mathilde, er den sandskyldige kronprinsens rette moder og kongens rette gemal, kronet dronning til Danmark og Norge, født prinsesse af England og den engelske konges søster, skal jeg alle tider bevisliggøre; og vil end mine fjender forestille kronprinsen umuligheder heri, da jeg af årsager er sagt død, og de store, som jeg vel ved, ikke ønsker min tilbagekomst, så ønsker jeg kun alene at komme til min elskelige søn, da min person selv snart skal tilkendegive, hvem jeg er, nemlig Caroline Mathilde, den rette kronede dronning, og skal det fra fødslen på min ene skulder, min konge vel bevidste kendemærke indtil videre bekræfte denne sandhed.

Jeg har af raisons gået herind i Danmark i fattige omstændigheder i fjor i foråret; og da jeg af uvidenhed ikke havde forsynet mig med pas, blev jeg efter meget ustanden ondt på en voldsom måde arresteret i Fåborg og bragt til Odense tugthus, hvor jeg dog for nu på ingen måde vilde tilkendegive mit navn, da jeg vilde stiltiende til København og der alene for kongen min gemal og kronprinsen min søn tilkendegive, hvem jeg var; men da nøden drev mig dertil at åbenbare mig, da ellers formedelst mange ufor-
skyldte fjender måske jeg kunde blive her og aldrig tilkendegivet for kronprinsen eller kongen, og af den årsag måtte tilkendegive, hvem jeg var, Caroline Mathilde. Men nu forøges endnu min be-
drøvelse og uro mere, da jeg endogså under dette navn må lide så yderlig en trængsel, da gud skal være mit vidne, at kærlighed for min konge og børn alene har drevet mig til at igennemgå så meget ondt; men da dette nu vides og videre skal bevisliggøres, hvem jeg er, så håber jeg vist, at kronprinsen, min elskelige søns hjerte ikke tåler at se sin moder længere i denne nød men redder mig med

sikkerhed fra dette fængselssted; og i dette faste håb henlever jeg kronprinsens, min allerelskeligste søns moder til min død.

Odense den 28de Juni 1785.

Caroline Mathilde.

Få dage forud havde hun haft flere besøg af en mand ved navn Giessing og garske besnæret ham; han rejste selv til København for 30. Juni at overbringe kronprinsen en lang skrivelse, i hvilken han siger, at hun, som han åbenbart anser for dronningen, har pålagt ham for kronprinsen, hendes søn, og ingen anden at indberette hendes hjertes begæring med de omstændeligste beviser for hendes virkelige person. Da han foreholdt hende, hvor alvorligt det vilde være for hende, hvis det ikke forholdt sig rigtigt, og hun ikke kunde bevise, at hun var dronningen, havde hun svaret ham, at hun ikke kunde udtale sig tydeligere, men henvist ham til at tale med frk. Scharff von Wirth, som hun havde betroet alt. Han skulde blive rigeligt belønnet, hvad enten hun blev i Danmark eller ikke; hun forlangte kun at blive erklæret for den, hun var, hvad intet menneske skulde kunne forbyde hende; og idet hun vred sine hænder, sagde hun til sidst: »Jeg har nu lidt nok i Danmark, end mere, som jeg ej gerne tør udtale«.

Det lykkedes Giessing at få sin skrivelse afleveret til hofmarskal I. v. Bülow, hvem han rimeligvis har spurgt, om han skulde afvente svar, thi kort efter fik han fra denne meddelelse om, at han kunde fortsætte sin rejse; men da Bülow tillige mundtligt havde sagt ham, at han gerne kunde skrive videre om sagen til kronprinsen, sendte han til denne, inden han rejste, 7. Juli en ny lang skrivelse i en meget opskruet stil men uden noget som helst nyt eller positivt indhold.

Ked af alle disse skriverier gav kancelliet 16. Juli direktionen pålæg om at forbyde hende pen og blæk og tilkendegive hende, at såfremt hun ikke holdt inde med sine dristige ansøgninger, kunde hun vente med hårdhed og efter fortjeneste at vorde anset, samt tillige pålægge postmesteren i Odense, at han ikke måtte tage mod noget brev fra hende.

Hertil svarede direktionen 20. Juli, at den på det nøjeste havde efterkommet disse befalinger, men at det dog ikke vilde være muligt at afholde almuesfolk, der mente, at hun er det, hun giver sig ud for, fra at få hende i tale, og derfor gentog de deres forslag, der dog denne gang gik ud på at indsætte hende i Møens tugthus; det mente kancelliet ikke var nødvendigt; det måtte være arrestforvarerens skyld, om uvedkommende ikke kunde holdes fra hende; måske lod han sig bestikke, og når det siges, at bønderne fra omegnen bringer hende høns, kyllinger og æg, som hun dog ikke kan benytte sig af i tugthuset, må inspektøren kunne have indseende med, at de blev afviste.

Forbudet mod at lade hende benytte pen og blæk lod sig

imidlertid lige så lidt overholde som alle de andre forbud, og bogstaveligt talt var det også uden al praktisk betydning, da hun selv var ganske ude af stand til at skrive, endog sit eget navn; alle sine skrivelser fik hun under et eller andet påskud andre tjenstbillige folk til at udfærdige.

Det varede da heller ikke længe, inden hun fik to ny mænd til at lægge sig i selen for hende, Frederik Schultz og Hans Hansen, der 12. Aug. 1785 sendte kronprinsessen en ansøgning for hende, der ikke indeholder andet nyt, end at bønderne, der af medynk længe har opholdt hende, endnu alle er villige til at lægge kærlighed til kærlighed for deres gamle landsmoder, så at de, når de blot må få hende ud fra dette ulykkelige sted, vil skyde sammen og give hende hendes øvrige ophold hendes levetid ud på den anstændigste måde; men hvis hun ikke her skulde nyde et sådant tarveligt ophold, hun da som engelsk prinsesse måtte honet blive ledsaget til England. Kort efter gik en Odenseborger, snedker Hans Gynther, i ilden for hende; i en meget kortfattet ansøgning til kronprinsessen 20. Aug. 1785 fremfører han hendes sædvanlige påstand om at være dronningen, og at hun vilde give mange andre ting til kende, når hun måtte få tilladelse til at fremføre det for det kongelige herskab.

Og til sidst rykkede 14 »mænd fra Fynsland« med frk. Eva Elizabeth Scharff von Wirth i spidsen, og støttede af organist Tange og hustru, 30. Aug. 1785 i marken med et langt andragende til kronprinsen, der i alt væsentligt er af samme indhold som alle de tidligere. Men hermed nøjedes de ikke, de lod en mere kortfattet adresse til kronprinsen cirkulere til underskrift, som dog ikke nåede langt, da en behjertet værtshusmand konfiskerede og senere afleverede den.

Til sidst blev det dog kancelliet for broget, og det greb da til det under enevælden sædvanlige universal middel at nedsætte en kommission til at undersøge og fælde dom i sagen og udnævnte 2. Sept. 1785 landsdommerne, byfoged Bendz og herredsfoged Mylius til kommissarier, der 6. September afholdt det første forhør.

Des værre er hele det officielle materiale, kommissionens protokol og alle dens (mindst 104) bilag forsvundne; men der er dog i offentlige og private arkiver og i biblioteker bevaret så mange nøjagtige afskrifter af så godt som alle de væsentligste akter, navnlig aktors indlæg, at det er let at give en nogenlunde fuldstændig fremstilling af denne mærkelige sag og af denne utroligt frække, men alt andet end geniale svindlerskes liv lige fra hendes fødsel og til hendes død.

Til aktor i sagen havde kancelliet 20. Sept. 1785 beskikket birkedommer Trojel i Odense, og det skyldes åbenbart hans energi og udholdenhed, at det lykkedes at komme til bunds i den årelange række af svindlerier og bedragerier, som hun havde gjort sig skyldig i.

Det var nogle højst mærkelige slægtskabsforhold den foregivne Caroline Mathilde påberåbte sig i forhørene for at bevise, at hun var engelsk kongedatter.

Hun var født i London mellem Mikkels- og Mortensdag 1751, datter af kong Georg II og dronning Elisabeth Christine og havde 3 søskende, hvis navne hun ikke vilde sige: den nuregerende konge i England, som er gift med en kongedatter, en søster, der er gift med en konge, og en broder, der er yngre end hun selv. Hendes moder var af kongen blevet sendt til Celle, fordi hun var frugt-sommelig ved en anden, og det skete enten før eller straks efter, at hun selv blev født.

(Sandheden var, at Caroline Mathildes fader var prins Frederik Ludvig af Wales, der døde 19 år før faderen Georg II.; hendes moder hed Augusta og var en datter af hertugen af Sachsen-Gotha; hun havde 4 søskende: prinsesse Augusta gift med hertugen af Braunschwig-Wolfenbuttel, kong Georg III gift med prinsesse Charlotte Sofie af Mecklenburg-Strelitz, hertugen af Gloucester og hertugen af Cumberland. Selv var Caroline Mathilde født 22. Juli 1751, næsten 4 måneder efter faderens død, og var den yngste af sine søskende).

Hendes næste påstand var, at moderen var blevet sat i fængsel på slottet i London, hvor hun døde; selv var hun forblevet der, så længe faderen levede, og indtil hun i 15 års alderen kom til Danmark; men senere ændrede hun det til, at hun var opdraget i Celle og først kommet til London, da hun skulde rejse til Danmark. Denne rejse var med engelsk følge foregået over Hannover og til lands til Åbenrå, hvor hun fik dansk følge, og derfra videre over Bælterne til København, hvor hun blev viet til kongen; men hvem der ledsagede hende, og hvad de hed, kunde hun ikke huske. Kongen havde hun født 2 børn, men vilde hverken sige deres navne eller fødselsår.

Medens hun var dronning, blev der foranstaltet en jagt med den hensigt at lade grev Struensee skyde; herom blev hun underrettet og lod da sin hest sadle, drak noget for at blive munter, red så til jagten og holdt sig under denne så tæt ved Struensee, at de ikke kunde skyde ham uden tillige at træffe hende; men da hun var blevet noget forturnet i hovedet, faldt hun af hesten, som trådte på hendes ene fod, hvorved hun fik den skade af den ene tå, som hun endnu har.

Da hun siden blev forskudt af kongen, blev hun først bragt til Kronborg af general Eichstedt uden at få noget af sine 2 børn med sig; i vognen sad der kun en hoffrøken, som senere fulgte med til Celle, hvor hun døde, men hendes navn huskede hun ikke mere. På Kronborg var der intet forhør blevet holdt over hende, men der var blevet oplæst for hende en ordre fra kongen om, at hun skulde

forlade Danmark. Fra Kronborg var hun blevet ført til Hirschholm og derfra ved nattetide til Korsør og over Assens til Haderslev, hvortil hendes broder, kongen af England havde sendt folk for at modtage hende og følge hende til Hannover, hvorfra hun dog snart kom til London; men der blev hendes broder vred på hende; de fik da hver en kårde og duellerede, hvorved hun fik et hug over det ene øje, men da der kom blod, sagde kongen, at det var nok, og de blev straks igen gode venner.

I Celle opholdt hun sig derefter 3—4 år, og der tilskrev kongen af Danmark og hendes broder kongen af England hende ofte breve, og for at forebygge denne brevveksling blev det besluttet at udgive hende for død; hun fik da en dvaledrik, blev som død lagt på et porcellænsbord, og hendes død straks indberettet til Danmark.*) Derefter klædte hun sig i mandsklæder, som frøken Pless syede til hende, gav sig i denne dragt ud for kammerjunker Giørtz og gik til fods fra Celle til Hannover, hvor grev Struensee's broder, som er engelsk justitsråd, gav hende et trekantet signet med tvende våbner, hvoraf det ene var det engelske våben og det andet justitsråd Struensee's.

For 8—9 år siden kom hun til provst Dyssel i Hygum, hvor hun var et halvt år; men da de mærkede, at hun var et fruentimmer, gav hun til kende, at hun var dronning Caroline Mathilde, hvorfor hun og provstens blev enige om, at hun skulde kalde sig Charlotte Christine Dyssel, hvilket navn hun har båret, indtil hun i Fyn åbenbarede sig at være dronningen. Mens hun var i Hygum, gav hun et guldur, som hun lod lave i Ribe, og hvori der stod Caroline Mathilde, til provstens datter Anna Kirstine, for at hun skulde give det til sin broder Hans Dyssel, der var løjtnant ved husarerne.

Under navn af kammerjunker Giørtz var hun engang sammen med provstens i Haderslev; de militære fattede da mistanke om, at hun var dronningen, og hun blev i den anledning forhørt af amtmand Klingenberg.

Medens hun var i Hygum, døde provst Dyssel's hustru, og straks efter at hun var taget derfra, giftede han sig med en jomfru Blangsted.

(Sandheden var, at provst Dyssel's første hustru døde 25. Dec. 1772, og at han giftede sig med jfr. Blangsted sidst i 1774; hans eneste datter hed Kirstine Marie).

Senere har hun 3 gange i mandsklæder været i København for at se det kongelige herskab; sidste gang udgav hun sig for en fremmed herre og talte med kronprinsen uden for slottet den dag, han havde været til konfirmation, spurgte ham, om hans moder levde, og om han elskede hende, ifald han kunde se hende, hvortil

*) Caroline Mathilde døde 10. Maj 1775 i Celle.

kronprinsen svarede, at han ikke vidste, om hun levede, men at han elskede hende, om det end var det mindste led af hendes finger.

Fra København begav hun sig første og sidste gang tilbage til Hannover.

Således var det livsbillede, hun oprullede for den høje kommission; aktors så helt anderledes ud.

Hun hed **Bodil Sørensdatter**, var døbt 19. Sept. 1756 i Lintrup i Haderslev amt og datter af en tidligere rytter **Søren Lund**, der senere havde levet i Lintrup, Jels og Rødding sogne som tømrer og murer; moderen, der hed **Mette**, var datter af degn i Lintrup **Lars Jacobsen Welleius**; i 1785 var de alle forlængst døde. Om hendes opdragelse har intet kunnet oplyses; hun er ikke konfirmeret i Hygum eller Lintrup.*)

Først fra 1778 vides noget om hende; hurs tjente da som malkepige på grev Schack's gods Gram, lidt syd for Lintrup, men løb bort derfra og blev samme år arresteret i Haderslev, uden at grunden dertil har kunnet oplyses, selv erklærer hun, at hun var uskyldig sat fast og derfor fik lov til at gå. I samme år skal hun under navn af jfr. Dyssel have logeret nogle dage i Odense, hvortil hun meget pjaltet kom fra Assens. Året efter, 1779, kom hun næsten ganske nøgen til Harreby i Haderslev amt, kaldte sig jfr. **Marie Wighs** og udgav sig for datter af en ridefoged i Brunde; hun var flygtet fra sine forældres hus gennem et vindue og agtede sig til sin kæreste, en husarløjtnant, som opholdt sig i Tornum ved den i anledning af kvægsygen etablerede militære kordon mellem Kolding og Ribe.

Hun fik der bolig hos gårdmand **Jes Sørensen**, hvis kone hun fortalte, at hun var i slægt med **Jakob Svendsen** i Åbenrå og konsistorialråd **Petersen** i Tønder, hvor gårdmandskonen havde tjent i mange år; derved vandt hun dennes medlidenhed, så at hun lånte hende sine bedste klæder og sølvsænder; manden fulgte hende til uden for Tønder og skiltes der fra hende med den aftale, at hun om 3 dage skulde komme tilbage til Harreby, hvad hun dog ikke gjorde.

Samme år narrede hun en boelsmand ved herregården **Nielsbygård** ved **Holsted** ved at udgive sig for en naturlig datter af kongen af Danmark og love at skænke ham denne gård, hvorved hun opnåede at få nogle klæder til låns af hans kone, som hun gik bort med; men senere blev hun antruffet og klæderne frataget hende.

Omtrent samtidigt opholdt hun sig under navn af jfr. Dyssel

*) Under et af forhørene erklærede hun at være reformert og fremviste attest for at have været til alters hos den reformerte præst i Odense.

i nogen tid ved den omtalte militære kordon og drev der utugt med de militære.

I 1780 skal hun have været i Sjælland på grev Schack's gods (Giesegård) hvor nogle af tjenerskabet kendte hende fra Gram som et berygtet kvindemenneske, hvorefter hun rejste tilbage til Jylland. Ved fastelavnstider opholdt hun sig i Gram kro, og da den tidligere omtalte Jes Sørensen fik det at vide, kom han derhen og fratog hende nogle klæder til vederlag for dem, som hun havde franarret hans kone.

Senere boede hun under navn af Charlotte Kirstine Dyssel 2 eller 3 gange hos en værtshusmand i Odense, havde en kort tid tjeneste der hos en bager og derefter et halvt år hos trykker Sibbern i Assens. Mens hun opholdt sig i Odense, førte hun der et utugtigt liv; hun havde da til flere sagt, at hun var kommet fra Sjælland, og at hun havde mistet sin kuffert og sit tøj. En sergent Hesse oplyste ved et forhør i Svendborg, at han i 1781 eller 1782 havde set hende der sammen med en løjtnant Mejer, og hun udgav sig da for frue; selv angav hun i forhøret i Fåborg, at hun fra Assens var rejst med en løjtnant Dou til København. Men hvorledes hun egentlig har tumlet om i 1781, er ikke fuldstændigt oplyst, da vidnernes udsagn herom ofte har indskrænket sig til et »derom« eller »omtrent«.

I 1782 indlogerede hun sig som jfr. Dyssel i Haderslev, hvor hun af en kiste stjal et lærredsforklæde og en sirtses klokke; forklædet solgte hun for 1 mark og skørtet fratog senere Jes Sørensen's kone hende, da hun traf hende på landevejen, til vederlag for de klæder, hun havde franarret hende. Hun blev da arresteret i Haderslev og tilstod der såvel tyveriet som bedrageriet mod Jes Sørensen's kone, og at hun var datter af Søren Lund's hustru, men at denne var blevet frugtsommelig med hende, før hun blev gift med Søren Lund, og at provst Dyssel var hendes virkelige fader; men Lintrup kirkebog viser, at hendes forældre blev viiede 1749, og at hun selv er født 1756.

Om straffen for dette tyveri har intet sikkert oplyses; efter nogles sigende skal hun have været i tugthuset i Flensborg; men omtrent 1783 har en mand fra Lintrup truffet hende i Kappel og mente, at hun da var frugtsommelig, og et halvt år senere i Vonsild kro mellem Haderslev og Kolding, hvor hun udgav sig for jfr. Dyssel og fortalte ham, at hun havde en soldat til kæreste, og at hun fra sin ungdom havde været vild og gal; da han traf hende i Kappel, havde hun bedt ham hilse hans morbroder pastor Mikael Boysen i Lintrup, og først da han bragte denne hilsen, fik han oplyst, at hun ikke var jfr. Dyssel; for 1½ år siden havde han atter truffet hende i Vonsild kro men ikke senere set hende.

I 1784 kom hun til Fyn, og nu tog hendes bedragerier rigtig fart. Hun havde opholdt sig 14 dage i Svendborg, da hun 31. Maj blev forhørt*), mistænkt i anledning af et nyfødt barnelig, der var fundet på byens grund; hun blev da undersøgt af 2 jordemødre, der ikke mente, at hun nylig havde født. Hun angav da at hedde *Charlotte Mathilde Bülow*, datter af handelsmand *Jes Bülow* og *Katrine Eichsted*, boende i St. Kongensgade i København, og i 7—8 år at have tjent som stuepige hos grev *Knuth* på *Knuthenborg*, samt at hun var kommet fra *Als* over færgestedet *Bøjden* mellem *Fåborg* og *Assens* og agtede sig til *Lolland*. Til sin vært i Svendborg og til sergent *Hesse* havde hun derimod fortalt, at hendes fader var en hr. *Bülow* i *Nyborg*, og at hun var baron *Knuth's* mæresse og havde født ham 2 børn, af hvilke det ene var 5 år og det andet 4 uger gammel.

I Svendborg fik hun sergent *Hesse* til at skrive et brev til grev *Knuth*; men da han mærkede, at det dikteredes i alt for dristige og familiære udtryk, vilde han ikke have mere med det at gøre, og det blev da fuldendt af en skomager. Af sin værtinde lånte hun i Svendborg dennes jordesærk med løfte om, at give den tilbage, når hun fik sit tøj fra *Bøjden*, hvortil der forgæves blev sendt bud, og særken fik værtinden ikke igen, lige så lidt som hendes søn fik et ham lovet guldur; og ved forespørgsel hos magistraten i København blev det oplyst, at der ikke der fandtes nogen med de navne eller bopæl, som hun havde opgivet om forældrene.

Ved St. Hansdagstider 1784 indlogerede hun sig hos en husmand i *Lumby*, 1 mil fra *Odense*, under navnet *Caroline Mathilde Charlotte Amalie* og fik en skoleholder der til at skrive en seddel til forvalter *Anthon* på *Gyldensten*, i hvilken hun under navn af jfr. *Dyssel* forlangte tilsendt sine jagtklæder og en vogn til sin befordring; da forvalteren efter sin herres ordre kom til *Lumby*, åbenbarede hun ham i fortrolighed, at hun var grevens**) mæresse og havde børn med ham, at greven holdt hende frit hus i *Nyborg* og en gammel tjener til opvartning, og at hun brugte jagtklæderne, når hun red på jagt med greven i den tid, han var på sin gård i *Holsten*, for at grevinden ikke skulde mærke det. Tillige foregav hun, at hun havde en kuffert med klæder i *Odense* og et guldur, og bad om, at forvalterens vogn måtte hente disse sager.

Da greven fik denne forklaring, sendte han næste dag forvalteren til *Lumby* for at lade hende arrestere, men da havde hun lige taget flugten og fra en kiste medtaget nogle af husmandskonens

*) Dette forhør har ikke kunnet findes ifølge velvillig meddelelse fra *Odense landsarkiv*.

**) Grev *J. F. Knuth* til *Knuthenborg* ejede *Gyldensten* 1776—1802.

klæder foruden nogle lånte; men et par dage efter traf husmandsfolkene hende i Askeby, og da hun bad dem om ikke at gøre hende fortræd, nøjedes de med at få de fleste af de stjalne koster tilbage.

Ved St. Hansdagstider skal hun ogsaa være set i Assens; hun foregav da at være kommet fra Holsten og at skulle i tjeneste hos kammerherre Adeler i Odense; den mand, som der så hende, erklærede, at hun da lod sig bruge til utugt men snart forlod byen.

Omtrent ved samme tid var hun nogle dage indlogeret hos en gårdmand i Båring og udgav sig der for at hedde *Margrethe Petersen*, at være husholderske på Gyldensten og søster til inspektøren der. Gårdmanden sendte hun til Gyldensten med en åben seddel til en Anne Christine om at få tilbagesendt en pakke tøj, et ur, en silkepung, et par flasker vin, en flaske rom og citroner; da manden kom tilbage med den besked, at der ingen Anne Christine fandtes, havde hun hemmeligt fjernet sig.

Ligeledes ved midsommertid kom hun til jfr. Wigant, en kaptajnsdatter, der boede ved Ore kirke, udgav sig for inspektør Petersen's søster og lovede at skaffe jomfruen frit hus og brændsel og bedre pension »foruden en del store løgne«, hvorved hun opnåede at blive beværtet godt, blive der om natten og låne jomfruens bedste klæder under påskud af, at hun vilde gå til forvalter Hviid på Oregård, hvor hun vilde få sine egne klæder fra Gyldensten, hvortil en karet skulde hente hende for at spise til middag med greven; men klæderne fik jomfruen aldrig tilbage.

Derefter kom hun i Juli til Middelfart, hvor hun vedblev med at udgive sig for Margrethe Petersen, søster til inspektøren og til pastor Jensenius' hustru i Vejlbj. Da præsten fik at høre, at hans svigerinde var i Middelfart — den virkelige jfr. Petersen havde været husholderske på Gyldensten, men i de sidste 10 år boet i Odense — tog han derind; selv havde han aldrig set sin hustrus søster, hvem han nu tilbød at tage med til Vejlbj, hvad hun tog imod og fik tilsendt klæder fra præstegården; men da præstekonen ikke vilde kendes ved hende og erklærede hende for en bedragerske, vedblev hun så hårdnakket at påstå, at hun var hendes søster, at Jensenius og hans børn begyndte at tvivle om, hvem de skulde tro, indtil det efter bud til Odense blev oplyst, at den rette Margrethe Petersen opholdt sig der.

Da hun derfra kom tilbage til Middelfart, beklagede hun sig til organist Steins over madam Jensenius' stolthed, at hun ikke havde villet kendes ved hende, fordi hun var fattig; og den indvending, at hun ikke lignede jfr. Petersen, og at denne ingen fortænder havde, besvarede hun med, at en tysk doktor hos grev Knuth havde kureret hende så godt, at hun var blevet ukendelig, og at han havde sat hende ny tænder i munden, og hun fortalte tillige forskellige

virkelige begivenheder, der for 10 år siden havde tildraget sig på Gyldensten.

I Middelfart logerede hun hos feltskær Pockenthal, fra hvem hun løb bort medtagende en del af konens klæder, og kom derfra 12. eller 13. Juli til landsbyen Føns, der hører under grevskabet Wedelsborg, hvor hun logerede i nogle dage og udgav sig for en søster til kammerråd og amtsforvalter Willemoes i Assens og en halvsøster til forvalter Hillerup på Wedelsborg. Her fik hun degnen Fabricius til at skrive en seddel til tjenestepigen og karlen i den gård, som hun foregav at eje i Assens, at de skulde komme til Føns med hendes parasol og hendes brune taftes jagtklædning, forlørne hår, lommeur m. m. og underskrev sedlen *Charlotte Mathilde Willemoes*. Desuden sendte hun bud til forvalteren, at han skulde komme og tale med hende, men da han sendte rettens folk for at lade hende arrestere, var hun allerede gået bort og havde medtaget noget nattøj, som hun havde lånt af degnens svigerinde.

Imellem høslætten og kornhøsten logerede hun en 8 dages tid i Bellinge i et hus kaldet Hoppehuset, hvor hun først udgav sig for jfr. Willemoes, men senere for dronning *Caroline Mathilde*.

Her havde hun nemlig fået fat i en sergent Neve, som hun en dag havde set passere huset og derefter flere gange sendt bud til om at komme hen til hende; da han endelig kom, bad hun ham om at skrive et brev for hende til en herre; selv var hun for altereret til at kunne skrive; han skrev da et brev til kammerherre Adeler i Odense om at sende hende det, han nok vidste, tillige med de tvende lommeure og at komme til hende eller hente hende om natten kl. 12. Da Neve derefter spurgte hende, hvad hun hed, svarede hun *Charlotte Mathilde Willemoes*, som han skrev under brevet, medens hun holdt på pennen, hvorefter hun beværtede ham med kaffe og brændevin; i spøg sagde han da til hende, idet han klappede hende på låret: »Havde jeg set hende enten i Altona eller Lübeck, vilde jeg have sagt, at hun var vores dronning *Caroline Mathilde*, da hendes korpus og lineamenter kunde ligne hende af størrelse«, hvortil hun svarede, »Lille hjerte, han har nok gode øjne, og han tager nok heller ikke fejl«.

Senere havde hun atter sendt bud til Neve, medens hun boede i Odense hos pensionist Yding, og vilde da have ham til at skrive et brev til kommandant Fircks i Nyborg; da han nægtede at gøre det, befalede hun ham i en bydende tone at gå derhen, hvad Neve afslog med den bemærkning, at når hun var af den stand, hun udgav sig for, vidste hun også, hvad subordination var, thi først skulde han melde det for sin oberst, og dernæst kunde han ikke komme ind i en fæstning uden pas; og hertil føjede Yding, at var hun den per-

son, hun udgav sig for, var hans hus altfor ringe til at logere i. Senere havde Neve flere gange været hos hende, sidst, da hun sendte bud til ham fra tugthuset i Odense; hun fortalte ham da, at hun nu havde sagt, at hun var dronning til Danmark og havde båret prinsen under sit hjerte m. m.

De Neve efter den første samtale i Hopppehuset havde forladt dette, gik hun frem og tilbage på gulvet, græd og vred sine hænder og sagde til konen i huset, at hun var den, som Neve antog hende for, men bad hende ikke at sige det til andre, da hendes tid til at åbenbare sig endnu ikke var kommet.

På denne måde fik hun først indskydelse til at kalde sig dronning Caroline Mathilde, og hendes pålæg til konen om ikke at meddele det til andre har sikkert ikke været alvorligt ment, tværtimod; rygtet om dronningen i Hopppehuset nåede da også hurtigt ud over egnen og fik bønderne til at bringe hende forskellige foræringer og småredsler som æg, kyllinger, smør, flødeost m. m.

I Bellinge besøgte hun af og til degnen Winther og lante der nogle klæder og et signet, som de måtte lade hende affordre, hvad hun optog meget unådigt og derfor truede degnen med, at det skulde koste ham hans blod. Over for degnen og hans kone udlod hun sig med at være Caroline Mathilde, og at hun havde duelleret med broderen, kongen af England, og lod tillige falde nogle forblommede ord: »Var ikkun tvende øjne lukkede« m. m.

Fra Hopppehuset lod hun sig køre til Odense og indlogerede sig der hos pensionist Hans Yding's kone, hvis mand havde tjent ved den kgl. stald; her udgav hun sig for Caroline Mathilde, forlangte og blev godt beværtet af konen, hvem hun lovede at betale, men i øjeblikket havde hun kun guld- og sølvmedailler. Da manden kom hjem, søgte hun at indbilde ham, at han ofte havde kørt for hende som dronning, og at hun havde givet ham mangan dukat, og bad ham næste morgen at rejse til Nyborg for at hente en af 2 engelske herrer dertil bragt karet og 6 engelske heste; men Yding sagde, at hun løj og jog hende ud næste dag efter at have frataget hende de klæder, hun havde lånt af hans kone.

I August kom hun til Ryslinge og logerede der i 2 dage hos en skomager, for hvem hun udgav sig for en justitsråds datter fra Fåborg Charlotte Sophie Brun. Hun kom der en søndag og gav sig straks til at smile, og på spørgsmål om, hvad hun lo af, svarede hun, at hun havde mødt major Bülow til Tøystrup til hest uden for byen, og skønt hun havde villet skjule sig og var så dårligt klædt, havde han kendt hende og nævnt hende ved navn og bedt hende følge med til Tøystrup, hvor hun skulde få klæder. Om tirsdagen fik hun en sergent Lange til efter hendes diktat at skrive følgende brev til informator Poulsen i gæstgivergården i Nyborg:

»Jeg lader dem vide, at jeg er vel ankommet her til mine gode venner. Vær så god at sende mig den seng, som står i det blå kammer, med tilbehør, 2de jagtklædninger med sit tilbehør, de 2de jagture, som hænger ved spejlet i det blå kammer, og send mig 4 à 5 Pd. kaffebønner af de sidste, vi bekom, med sukker dertil, 4 flasker vin, da her på egnen er ingen vin at bekomme, og send mig et stykke brunprikket sirts, som ligger i den underste skuffe i chatollet«.

Med dette brev gik skomageren til Nyborg og havde desuden ordre at sige, at hendes jagtvogn med de 4 heste skulde sendes hende. Mandens fraværelse benyttede hun til at låne konens bedste klæder fra inderst til yderst, da hun vilde besøge majoren på Tøystrup; konen fulgte hende på vej, men blev vist hjem, da de kunde se gården. Ud på natten kom manden hjem uden at havde fundet nogen informator eller vogn, og da han næste morgen fik at vide, at hun ikke havde været på Tøystrup, eftersøgte han hende fra by til by og fandt hende omsider hos en gårdmand i Høje, hvor hun først nægtede at være den, han sagde, men til sidst måtte bekvemme til sig at ombytte de lånte klæder med sine egne pjalter, som skomageren havde med i en tværsæk.

I slutningen af August opholdt hun sig 5—6 dage i Skyttehuset ved Nyborg. Cederfeld de Simonsen*) fortæller, at da gehejmerådinde Juel fra Raskenberg (Juelsberg) hørte, at dronning Caroline Mathilde skulde være der, kørte hun derhen, gik ind til hende, spurgte, hvem hun var og fik til svar, at hun var datter af en vis mand; gehejmerådinden skrev straks til kommandanten i Nyborg general Fircks, som måtte vide besked om sagen, og fik til svar, at denne mand ingen børn havde; gehejmerådinden, der var blevet ved huset så længe, overtlydede hende da om hendes løgn og meddelte konen i huset, at hun ikke var dronningen, hvorefter denne afførte hende de klæder, hun havde lånt hende, i påsyn af alle dem, der var kommet for at se dronningen.

Fra Skyttehuset blev hun så efter herskabets ordre kørt til Ullerslev kro, hvor hun lovede kromanden at forære ham Raskenberg; dagen efter blev hun afhentet af 2 koner og kørt til Nyborg, men advist af byfogden, som pålagde de koner, der havde hentet hende, straks at bringe hende bort igen, og hun kom da 29. Aug. til Boltinggård ved Ringe, hvor hun forlangte at tale i enrum med forvalter Bonde, men fik ham ikke i tale, og kørte da videre. Næste dag kom hun gående til organist Schøsler i Ringe, hvor hun blev til

*) I arkivet på Erholm findes en del afskrifter og akter vedrørende denne sag, som af den dalevende besidder L. C. E. Cederfeld de Simonsen er forsynet med noter og oplysninger, om hvad han selv vidste eller havde hørt om Bodil Sørensdatte. Disse afskrifter har ved provst C. Cederfeld de Simonsen's velvilje været stillet til rådighed.

7. September; her udgav hun sig først for jfr. Dyssel, men senere for Caroline Mathilde og indbildte Schøsler og hans kone, at hun var det, ved at fortælle den tidligere omtalte historie på jagten med hende og Struensee og ligeledes om hendes formentlige død i Celle, med flere andre opdigtede tildragelser. Hun viste dem desuden en hvid plet på det ene ben af størrelse som en 24 skilling, som hun foregav var et mærke, der blev sat på alle engelske prinsesser, og tillige en vorte på den ene skulder til kendetegn på, at hun var Caroline Mathilde. Også det hende senere i Fåborg fratagne signet foreviste hun som det våben, hun havde brugt som prinsesse i England. Schøslers beværtede hende på det bedste, og mange bønder fra egnen kom der for at se dronningen; hun fik ham også til at skrive følgende brev og afsende det til hans svoger i København:

»Til hans kongelige Majestæt. Jeg beder underdanigst frihed for at lade mig melde. Den 6te August rejste jeg fra London, hovedstaden i England; min ledsager er fulget med mig til Slesvig. Jeg haver taget min rejse for ganske alene tilfods fra Slesvig og til Nyborg for at se og høre efterretning på slige tilfælde. Jeg er kommet over bjerge og bælte så vidt til Nyborg, hvor jeg er bleven opholdt og kan ikke komme over Bæltet formedelst slette mennesker. Jeg befalede øvrigheden at følge med mig til Frederiksberg, hvorpå de dog ikke vilde tjene mig; i søndags den 29de rejste jeg fra Nyborg imod min vilje, hvorpå jeg vidste ikke, hvor jeg skulde rejse hen; antraf jeg samme aften ærlige, skikkelige og fattige folk, mand og kone, i Ringe ved Boltinggård, hvor jeg opholder mig, og disse ærlige folk strider igennem med mig, til jeg får relationer fra det højkongelige herskab; og da jeg af samme højkongelige herskab formoder at få hjælp over Bæltet om en 8te dages tid, hvorpå jeg ligger her ganske vildfremmed iblandt dem.

I forventning af snarest relation lever jeg deres kongel. majest.s allerunderdanigste tro tjenerinde

Martilta Juul«.

Hendes ophold i Ringe fik 7. September en brat afslutning, thi da indfandt forvalter Bonde sig der og udviste hende fra byen og godset, og derefter kan hun først spores 20. September, da hun indfandt sig i Ulbølle hos enken efter kaptajn Rømer, for hvem hun udgav sig at være provst Dyssel's datter og i utide at være kommet af tjeneste som mamselle hos en general og derfor i forlegenhed, hvorfor hun fik nogle klæder til låns og 2 mark som hun lovede at betale, når hun kom hjem til Jylland.

I Ulbølle traf hun en jysk bissekræmmer og hans kone, senere kaldes han en fanesmed fra Randers, der kendte hende og kaldte hende frøken, og fru Rømer bad ham da om at tage hende med på

sin vogn, hvad han også gjorde. De tog ind i Åby kro, hvor hun ikke sagde, hvem hun var, men hver gang fanesmeden fik en sopken, drak han hendes sundhed med de ord: »Gud velsigne nådig frøken!« Idyllen varede dog ikke længe; de boede alle tre i samme værelse med 2 senge; første nat gik det roligt af, men den næste kom det til så drastiske scener, at de ikke lader sig gengive, og værten måtte hente folk ind fra vejen for at holde styr på fanesmeden. Om morgenen gik hun bort, men efter konens foranstaltning blev de fleste af de klæder, hun havde på, frataget hende ude på marken.

Henimod Slutningen af September 1784 kom hun til Fåborg, hvor hun en 12 dages tid boede hos en skipper, indtil hun som foran omtalt blev arresteret og forhørt og derefter indsat i Odense tugthus, hvor hun blev indtil begyndelsen af marts 1785, da hun kom til prokurator Bagger. I denne tid blev hun i almindelighed kaldt jfr. Dyssel, men rygtet om, at hun skulde være dronning Caroline Mathilde, bevirkede, at der kom adskillige folk til hende i portnerens værelse og forstrakte hende med penge og viste hende aldeles upassende agtelse.

Værst gik det ud over bonden Chr. Mortensen fra Tårup på Hindsholm, der lod sig fralukke 400—500 rdlr. for hvilke hun anskaffede sig silkeklæder, lod sig frisere og beværtede sine gæster godt. Han stoledes så sikkert på hende, at han 2. Juni 1785 efter »egen begæring og anbydelse« sluttede kontrakt med en købmand, i hvis brigskib han ejede en fjerdepart, om at han vilde overlade købmanden en fjerdepart af sin del, hvis det ikke inden Mikkelsdag 1786 var bevist, at hun var Caroline Mathilde. Inden den tid var dommen faldet, men endnu i Oktober 1786 synes han at have troet på hende og selv at have været i København for at indgive en ansøgning om hende, som dog kun havde til følge, at politimesteren fik ordre til at meddele ham, at han straks skulde forlade byen, ellers vilde han blive arresteret og straffet.

Det er muligvis den samme bonde, om hvem Cederfeld de Simonsen fortæller, at da senere engang prinsesse Louise Augusta ventedes på besøg til Raskenberg, kom en bonde dertil og gik rundt om gården; på spørgsmål om, hvad han vilde, svarede han, at han vilde tale med prinsessen, som han håbede vilde betale ham de penge, som han havde lånt hendes moder, hvorefter han fik befaling til at forføje sig bort fra godset.

For en del af disse penge havde hun anskaffet sig: en brunstribet silkekjole og skørt, en blåligblommet silkeadrienne og skørt, en sort, fin kastorhat med hvide silkebånd og frynser samt en blå fjersultan*), et sølvur med sølvkæde og sten i, en tredobbelt guld-

*) Den opstående fjerhårprydelse, som nu kaldes en esprit.

ring, en sølvspiseske og et par sølvkospænder, desuden en grøn silkebroderet underklokke, seks fine særke med mere og tillige de klæder, hun var iført under kommissionsforhøret; hvad det alt havde kostet, kunde hun senere ikke huske, men fremlagde kvittering for, at den blålige klædning havde kostet 23 rdl., guldringen 6 rdl., sølvskeen 2 rdl. 4 mark og den grønne underklokke 6 rdl.

Til hendes mest trofaste tilhængere hørte jomfru Scharff v. Wirth og dennes broderdatter af samme navn samt prokurator Bagger; han måtte dog hurtigt opgive at have hende i huset, fik hende så først indlogeret hos skarpretter Stengel for der at få hendes syge tå behandlet og senere hos en skomager Bahnsen, indtil hun 7. Juni atter blev indsat i tugthuset.

Nogle dage derefter afgav hun i nærværelse af skomager Bahnsen, bager Black, skipper Wenzel Tornøe og kontrollør Herman en skriftlig erklæring om, at hun var dronning Caroline Mathilde, hvilken de 3 førstnævnte overleverede til stiftamtmanden. Derefter foregav hun at være syg, blev fritaget for arbejde og fik et særligt logement i forsamlingsstuen, hvor hun dag og nat blev opvartet af jomfruerne Scharff og benyttede lejligheden til at affatte 2 (ikke nærmere kendte) andragender til de kongelige herskaber. Med disse rejste den ældste jfr. Scharff, Bahnsen og Black til København, hvor jfr. Scharff i de andres påsyn afleverede dem til kronprinsen om morgenen, da han var ved at ride ud fra Frederiksberg slot, hvor hun ventede ved slottet til kl. 4 i håb om svar, hvorefter de alle 3 rejste hjem til Odense; til denne rejse havde Bahnsen og Black fået 20 rdl. betalt af hende.

Efter hendes diktat skrev 28. Juni den yngste jfr. Scharff de 2 tidligere anførte andragender til kongen og kronprinsen og lod sig da af hende forlede til at underskrive dem med navnene på de 3 mænd i Fåborg; med disse skrivelser rejste som omtalt Schultz til København, hvor han sagde at have afleveret dem uden for Frederiksberg slotsport i kongens egen hånd, hvorefter de senere må være blevet tilstillede kancelliet. Ligeledes er tidligere omtalt de først af Giessing og senere af Schultz og Hansen (en søn fra Hoppehuset) indgivne memorialer til kronprinsen i Frederiksberg have og derefter tilstillede kancelliet, og endelig til sidst det også tidligere omtalte andragende fra Gynther.

Mest kuriøs er dog et par poetiske produkter af den yngste jfr. Scharff, der også er havnet i kancelliet:

»Du lille Friderich,
 hvor kunde jeg dig midste,
 det mig til Hiertet gik,
 skiøndt Du det ikke vidste.

Jeg sagde tit med Graad,
 hvor er min lille Søn,
 maa jeg ham ikke faae,
 det var min daglig Bøn«.

* * *

»Du Kronens haabefulde Prinds
 Min Søn, min Trøst og Glæde,
 Er du endnu som før til Sinds,
 Vil Du som Forsvar træde
 For den, Dig under Hiertet bar;
 O, Prinds, som Gud velsigne,
 Jeg troer dog du forglemte ey har
 Din Moder Caroline«.

Da Schultz kom tilbage fra rejsen, udsprede han en opdigtet beretning om en samtale, han skulde have haft med kronprinsen, og nogle spørgsmål til hende, som kronprinsen skulde have leveret ham skriftligt med befaling om, at de skulde foreholdes hende, hvoraf det først skal have lydt således: »Om hun fandt til nogen smerte, da hun fødte prinsen til verden?«, og når hun kunde besvare dem, var hun den, hun udgav sig for; desuden angav han at have fået befaling til at forfatte en memorial og få den underskrevet af en del borgere og bønder, hvad han også gjorde, men den blev som også tidligere omtalt hurtigt konfiskeret.

Dette aktstykke, dateret 30, Aug. 1785, er det sidste, der vides at være affattet til fordel for hende; kort efter, 6. September, begyndte kommissionsforhørene, og 14. December blev hun isoleret fra omverdenen ved overførelse til rådstuearresten.

Under forhørene viste hun sig meget trodsig, ulydig, fræk og hårdnakket; sin store uvidenhed om ting, som hun nødvendigt måtte vide, hvis hun var den, hun udgav sig for, søgte hun at skjule ved uforskammet modvillighed. På mange spørgsmål svarede hun, at hun godt vidste det men ikke vilde sige det. Da hun erklærede at kunne tale og oversætte både engelsk og fransk, blev der forelagt hende en fransk og en engelsk bog, men hun erklærede, at hun ikke nu havde lyst til at oversætte, og tiltalt på fransk, at hun forstod hvert ord, men ikke vilde sige, hvad det var eller svare derpå, hvorfor hun blev truet med den for tugthuslemmer sædvanlige straf for ulydighed. »Derimod taler hun med største færdighed dansk med umiskendelig jysk-holstensk (o: sønderjysk) udtale og akkurat og giver ingen efter i færdighed at bande i samme sprog«.

Da hun i det næste forhør vedblev med sin trodsighed, fik hun 4 slag af en tamp, uden at det hjalp; og da hun i et senere forhør

blev forelagt til besvarelse 12 spørgsmål og erklærede, at hun ikke vilde svare på dem, fik hun først 6 gode slag af en tamp; da hun yderligere erklærede, at hun nu i dag ikke vilde sige et ord mere, hverken godt eller ondt, fik hun atter 8 slag, hvorefter hun erklærede, at hun ikke kunde huske noget herom. Dagen efter lagde hun sig syg og vedblev hermed til 5. Oktober, da hun blev synet af tugthuskirurgen, der erklærede hendes sygdom for opdigtet; hun blev da atter forhørt og sagde mange ny løgne, og med disse vedblev hun også efter overførelsen til arresten, hvorved hun skiltes fra samkvem med sådanne folk, som kunde styrke hende i hendes halsstarrighed, hvorved man havde håbet, at hun skulde have fattet et andet sind og være gået til sandhedsbekendelse.

Aktors indlæg er dateret Odense 16. Maj 1787; det blev 8. Juni oplæst for inkvisitinden, der vedblev sit foregivende at være dronning Caroline Mathilde; om hendes lighed med denne udtaler aktor, at det må være nok at bemærke, at dronningen var fuldkommen blond, havde meget lyst hår og store, velåbnede, blå øjne, medens Bodil havde sort eller mørkebrunt hår, blakkede og små, inde-sluttede øjne.

Derefter optoges sagen til doms samme dag: »Kendes for ret: Inkvisitinden Bodil Sørensdatter bør stryges til kagen og derefter arbejde i Københavns spindehus sin livstid; så bør inkvisitinden at betale fra den 14de Dec. 1785, da hun i Odense rådhus blev indsat, sin arrestforplejningspenge, af hvad hun ejer, så vidt samme kan tilstrække«.

Denne dom blev først stadfæstet 30. Juni 1786, dog blev hun »i betragtning af, at bemeldte kvindemenneske ikke kan troes at have fornuftens fulde brug«, fritaget for at kagstryges og benådet med at indsættes i Møens tugthus i Stege til arbejde på livstid, hvor hun haver at holde sig rolig, da i vidrigt fald, den idømte kagstrygningsstraf skal stå hende åben for.

Det var en betydelig mildnelse i straffen, ikke alene at blive fritaget for den vanærende kagstrygning men også at komme til Møens tugthus, som ansås for det mildeste og det fineste, thi der blev ingen »uærlige« fanger indsatte, hvortil de kagstrøgne regnedes.

Efter at dommen var stadfæstet, varede det ikke længe, inden Bodil Sørensdatter blev ført fra Odense til tugthuset i Stege, det skete allerede 8. Juli i al stilhed, fra Nyborg med en dertil fragtet bæltbåd, efter stiftamtmandens indberetning dels for at forebygge opløb, når hun skulde have været ført til lands gennem Sjælland, dels for at spare omkostninger. Om hendes afsked fra Odense fortæller Cederfeld de Simonsen, at hun inden den fik besøg af etats-

råd F. C. von der Maase med datter, jomfruerne Scharff med flere, og at hun, inden kun kom til Nyborg, var bade beskænket og vel tilfreds med at komme til Møens tugthus, hvor hendes andre gode venner var; undervejs blev hun af bønderne kaldt »deres nåde«.

Omkostningerne ved denne transport beløb sig til 23 rdl. 3 m. 12 sk., der betaltes af finanskollegiet, da landsdommer Bendz havde indberettet, at hendes i Odense tilbageblevne klæder, som hun på en bedragelig måde havde tilvendt sig hos en og anden af almuen folk, ej engang vilde blive tilstrækkelige til at dække de omkostninger, som på hendes arrest, varetægt og forplejning m. m. var anvendt. Omkostningerne til selve kommissionen havde udgjort 62 rdl. 3 m. 6 sk.; en ansøgning om et honorar på 50 rdl. til hver af kommissarierne og til aktor forblev ubesvaret, derimod blev der bevilget protokolføreren 30 rdl.

De ejendele, Bodil Sørensdatter havde måttet efterlade i Odense, blev ved auktion på rådhuset bortsolgte 28. Sept. 1786; ifølge et avertissement i Stiftstidende nr. 76 bestod de af møbler, et guldlommeur, guldringe, et par guldørenslanger, sølvspise- og teskeer, silkekjoler og -skørter m. m.

Rejsen til Stege gik hurtigt, allerede 9. Juli 1786 blev hun indsat i tugthuset der, og hun må vist straks have vist sig trodsig, thi 29. Juli sendte Køfoed, direktøren for alle tugthusene, inspektionen i Stege en skrivelse med befaling om, at hun skulde alvorligt tugt og revselse lide, i fald hun i nogen måde var opsætsig, samt at det skulde forbydes hende at skrive eller indgive nogen ansøgning til det kgl. hus eller kollegierne, hvormed spindemestren og postmestren skulde have nøje opsig.

Heller ikke i Stege lykkedes det at afspærre hende fra omverden; i alt fald indgav i efteråret 1786 en selvejer i Tjørnemark, Jakob Canariis, en ikke nærmere kendt ansøgning til fordel for hende, efter hans sigende dog af egen drift og ikke efter hendes begæring, thi 14. Okt. fik amtmand Calmette skrivelse om, at da Canariis havde understået sig at fremlægge for kronprinsen en ansøgning om dette kvindemenneske, skulde han kalde ham for sig og alvorligen foreholde ham det dristige i at skrive en så ubetænksom og enfoldig ansøgning for denne løgnagtige kvinde samt meddele ham, at hvis han oftere gjorde det, kunde han vente at blive alvorligen straffet. Det var imidlertid amtmanden umulligt at få Canariis til at møde, derimod fik han 2 breve fra ham; de er skrevne af en fuldt dannet mand, ret vidtløftige, meget selvbevidste, fulde af spydigheder mod autoriteterne og må have virket meget irriterende på disse, så meget mere som hans undskyldninger for ikke selv at give møde — en dårlig hånd, dårlige støvler, der ikke vilde kunne holde turen ud til Marienborg (hvor amtmanden boede c. ½ mil fra Tjørnemark) —

tydeligt viser, at han kun gik ud på at drille amtmanden, som derefter fik befaling til med rettens middel at lade Canariis bringe til sig og bekendtgøre ham den kgl. resolution.

I Stege tugthus vedblev Bodil Sørensdatter at være en meget uregerlig fange; ny klager over hendes uordentlige opførsel på spindesalen, hvorved hun foruroligede de øvrige lemmer i deres arbejde til tab for tugthuset, havde i 1787 en skrivelse fra Koefoed til spindemesteren til følge, der beordrede denne til uden skånsel at holde hende til stærkt arbejde og ikke tillade nogen forskel at være imellem hende og de andre lemmer samt at sove og arbejde på samme steder som disse; hvis hun på arbejdsstuen ytrer mindste urolighed, må han give hende nogle rap af en tamp; vedbliver hun sin opsætsighed, må han pålægge hende en klods med en lænke på den ene fod; og skulde heller ikke det hjælpe, må han henvende sig til inspektøren for at lade hende ved pælen af portneren afstraffe med så mange slag, indtil hun bliver overbevist om, at hun skal rette sig efter ordre og bekvemme sig i rolighed.

Måske har det hjulpet for en tid; i Febr. 1789 udtalte inspektionen om hende, at hun var urolig i hovedet men hendes forhold upåklageligt; i Novbr. 1790 indgav hun en ansøgning om at blive sat i frihed; hun vilde da rejse hjem til sine venner og ikke mere fornærme det kgl. hus eller andre folk, men hun fik afslag. I somren 1792 søgte hun selv at skaffe sig frihed ved sammen med 2 andre kvindelige fanger natten til 8. August at flygte fra tugthuset; den ene af dem blev straks grebet på Møen, Bodil og den tredje nåede over til Sjælland men blev der snart grebne, og 15. August var de atter alle i tugthuset. Forbindelse med omverden må hun stadigt have forstået at skaffe sig, thi i somren 1793 indgav hun en ny ansøgning om frihed, da en guldsmedmester Groth i Stege havde tilbudt at tage hende i sin tjeneste, hvorved hun kunde tjene for sit ophold og derved ikke falde staten til byrde, men også denne ansøgning blev afslaaet. Allerede året efter kom der en ny ansøgning, denne gang fra en selvejer Hans Nielsen Stage på Langø mellem Møen og Sjælland, der i foråret 1794 søgte om, at Bodil Sørensdatter måtte blive løsladt men fik afslag, og ikke bedre gik det med en ny ansøgning fra samme mand, der i 1795 tilbød at tage hende i huset; og samme resultat havde senere ansøgninger om løsladelse, som hun selv indgav i 1799 og 1801.

I tugthuset synes hun stadigt at være vedblevet med at volde uro; i foråret 1800 klagede hun og 3 andre kvindelige fanger over bespisningen, men da klagen blev forelæst hende, benægtede hun at have underskrevet eller været vidende om den, ligesom hun heller ikke havde anmodet nogen om i hendes navn at underskrive den, så meget mindre som hun ikke dertil havde nogen grund.

Næppe et år efter planlagde hun sammen med 2 andre kvindelige fanger et nyt flugtforsøg; i anledning af forskellige optøjer i tugthuset blev der 18. Maj 1801 afholdt et forhør, ved hvilket det oplystes, at disse 3 fanger havde besluttet aftenen forud at undvige; de håvde da skjult sig på vandhuset og havde til hensigt ved hjælp af en stige, som stod i gården, og som de vilde sætte ovenpå et senge-lad, at krybe over plankeværket og så se at komme til Sjælland ved at formå en fattig husmand til at sætte dem over. Bodil opgav dog forsøget, fordi hun var så gammel, og de andre gav hende da 12 sk. for at tie stille; men planen blev i tide opdaget og forpurret. På dette tidspunkt var Bodil Sørensdatte endnu kun 44 år, og det kan vel derfor nok være tvivlsomt, om alderen har været den virkelige grund til, at hun opgav forsøget; 4 år senere følte hun sig i alt fald ikke for gammel til et nyt forsøg.

Under dette sidste flugtforsøg synes hendes urolige sjæl at have fundet fred på havets bund. Cederfeld de Simonsen fortæller, uden års angivelse, at hun under sin flugt fra tugthuset druknede på isen mellem Møen og Sjælland; hermed stemmer godt, at der i Berlingske Tidendes avertissementstillæg nr. 15 for 22. Febr. 1805 findes et avertissement fra tugthusets inspektion om, at livsfangen Bodil Sørensdatte 13. Februar var undvigte; hun er af middel højde, bleg af ansigt og brune øjne; ved undvigelsen var hun ikklædt en hvid-prikket kattunstrøje, gråt, uldent skørt og hvid kappe og korsklæde på hovedet. For hendes anholdelse og indbringelse til stiftelsen vil de sædvanlige omkostninger blive erlagte.

Tugthusets arkivalier indeholder mærkeligt nok intet om denne flugt, medens alle de tidligere er omtalte; men at hun er død inden 1. Juni 1806 fremgår deraf, at medens hun i mandtalsprotokollen 1787—1806 nævnes flere gange, forekommer hun ikke i den 1. Juni 1806 begyndte ny protokol. Og på Stege kirkegård, hvor så mange tugthuslemmer har fundet hvile, indeholder kirkebogen intet om, at hun er begravet.

Hertil kommer yderligere, at Trojel i Slutningen af 1806 søgte om tilladelse til at lade sagen trykke sammen med nogle andre mærkværdige sager, hvad der vel nok kunde tyde på, at han har erfaret Bodil's død og da fået lyst til at berette nærmere om denne sag, med hvilken han for 20 år siden havde beskæftiget sig så indgående; ansøgningen blev dog afslået af kancelliet, da man anså denne sag for at være af sådant indhold og beskaffenhed at den ikke burde trykkes.

Så vidt vides, gik der fulde 80 år, inden sagen første gang kom i trykken, i en feuilleton af Erik Bøgh i »Nationaltidende« 1. Juni 1887; hvilke kilder der er benyttet, angives ikke; indeholdet stemmer i alt væsentligt med aktors indlæg, men en bemærkning om Bodil's

flugtforsøg i 1792 tyder på, at der har været benyttet en anden kilde. Højest mærkelig er Bøgh's slutningsbemærkning, at en lægeerklæring nu til dags sikkert vilde gå ud på, at Bodil var »et hysterisk fruentimmer, der efter al rimelighed altid har lidt af medfødt moralsk idiotisme og til sidst er endt i et fuldstændigt udviklet højheds- og forfølgelsesvanvid«.

Denne artikel gav anledning til, at 3 anonyme indsendere i nogle følgende numre fremkom med oplysninger om en anden falsk dronning Mathilde, der skal have opholdt sig tæt ved Saksøbing.

Den første indsender meddelte, at da hans fader omkring 1820 opholdt sig på en gård tæt ved Saksøbing, blev det ham fortalt, at der i nærheden boede en kone, som almuen kaldte dronning Mathilde, og som levede af at sælge fisk; han tog hen til hende og traf en gammel, sjusket kone, som på hans spørgsmål, om hun ikke ansås for en højstående dame, vred svarede: »Nysgerrighed!« og smækkede døren i.

Den næste indsender fortæller, at der endnu i 1838 i Radsted ved Saksøbing levede en lille, pæn, gammel kone, som gik under navnet dronning Mathilde, og som havde fortalt hans moder, at hun af fornemme folk, navnlig en grev Knuth, havde været pusseret frem til at spille rolle i en revolte, for at få den virkelige Caroline Mathilde tilbage, men at hun hurtigt var blevet arresteret, dømt til døden og hensat i Blåtårn; aftenen før hun skulde henrettes, drak hun champagne med sine fornemme venner, da pludselig kanonskud forkyndte, at kronprinsen kom til byen, og vennerne sagde da, at hun var frelst.

Temlig overensstemmende hermed fortæller endelig en tredje indsender, at der mellem 1830 og 1848 tæt ved Saksøbing levede en omtrent 66 årig, bondeklædt kvinde med noble, karakteristiske træk og en smuk personlighed. Hun levede af at gå om og sælge svovlstikker og andre småting og spå i kort; hun var yndet både hos bønderne og på herregårdene, hvor man interesserede sig for hendes ungdomsventyr, som hun fortalte godt; hun påstod vel ikke at være Caroline Mathilde, men at hendes lighed med denne havde fået flere fornemme herrer til at udgive hende herfor; og hun fortalte om den pragt, hun da havde levet i, og om sit fængsel i Blåtårn; men hvorledes hun var sluppet ud derfra, huskede indsenderen ikke mere.

Hvem har denne kvinde været? Radsted kirkebog indeholder intet, der kan føre på sporet.

Senere er Bodil Sørensdaters historie behandlet i novellistisk form af A. Schumacher (efter et håndskrift i det kgl. bibliotek) i »Kulturbilleder« (1892) og optrykt i denne forfatters »Fra gamle Dage« (1913), og endelig i 1900 af Vigand i »Sorø Amtstidende« efter en del aktstykker, som dengang fandtes i Sorø Akademis

bibliotek, men senere er overgået til rigsarkivet. I begge disse akt-samlinger mangler dog flere ret væsentlige og alle de oplysninger, som fremgår af kancelliets brevbøger, supplikprotokollerne og navnlig alt, hvad der vides om hende efter domfældelsen, hendes liv i Møens tugthus, hvis arkivalier findes i Landsarkivet i København.

Samtidigt med Bodil Sørensdatter sad i Møens tugthus en anden »kongelig« person, den gådefulde Anna Sophia Magdalena Frederica Ulrica, der i 1767 udgav sig for en datter af Christian VI og hans svigerinde, enkefyrstinden af Ostfriesland, og som i 1770 ved kgl. resolution blev hensat i Møens tugthus på livstid; i tugthuset blev hun mærkeligt mildt behandlet, fik til sidst, 1803, tilladelse til at bo i Stege, og døde der i 1805. I mangt og meget ligner hun Bodil Sørensdatter, men hvem hun egentlig var, blev aldrig oplyst. I »Kulturskildringer fra København i det 18. Aarhundrede« har prof. Weitemeyer givet en på indgående arkivstudier grundet fremstilling af »Prinsessen i Møens Tugthus«.

Rigsarkivet. ¹⁾ Kongehusets arkiv, en pakke aktstykker afgivne fra Sorø Akademis bibliotek. — ²⁾ Fynske Tegn. 1785 f. 581 og 591. — ³⁾ Kanc. Brevbog 1785 f. 269, 868, 1006, 1019, 1057, 1145, 1283, 1348, 1355, 1658, 1673. 1786 f. 291, 727, 888, 1026, 1169, 1221, 1234, 1238, 1457, 1806, 5te depart. nr. 2337. — ⁴⁾ Supplikprotokoller: 1784 II nr. 1450. 1785 II nr. 1135. 2149. 1786 II, nr. 1964. 1793 II nr. 1021.

Landsarkivet Odense. ¹⁾ Ansøgninger fra C. C. Dyssel i Odense tugthus. (Bispeark. Stiftets alm. breve). — ²⁾ Kontrollør Hermans indberetning ⁷/₆ 1785. (Ibid. Tugthusets breve.) — ³⁾ Reskr. ³⁰/₆ 1786. — ⁴⁾ C. K. Dyssel, Odense amtsarkiv 120. Bispens kopibog 1784—1786 s. 360, 366. Tingsvidne ang. den såkaldte jomfru Dyssel, Odense ord. tingsvidnesager. ⁴¹/₁₇₈₅. (Afl. 236). — ⁵⁾ Bispeark. reskr. m. m. 1784 nr. 88. 1785 nr. 16, 57, 65, 66, 70, 75, 81. — ⁶⁾ Kanc. skr. ⁶/₁₂ 1806 til Fyns stiftamt. (J. P. 70 nr. 302). — ⁷⁾ Eksaminationsprot. ved Odense tugthus 1784 nr. 788, 791. — ⁸⁾ Forhør i Fåborg ⁶/₁₀ 1784; Politiprot. 1709—1811.

Landsarkivet i København. Møens tugthus. ¹⁾ Mandtal 1787—1806 f. 13. — ²⁾ Mandtalsberegning 1798 nr. 2. — ³⁾ Ekstraktprot. for ind- og udgaende breve 1758—1786 f. 83, 84, 321. 1787—1801 f. 4, 21, 24, 28, 31, 32, 38. — ⁴⁾ Inspektionens kopibog 1787—1813 f. 17, 39, 46, 73, 93. — ⁵⁾ Insp. kopibog over ind- og udgående breve 1776—1786 f. 29, 962. — ⁶⁾ Indk. breve og domme 1782—1812, 1786 nr. 18, 19, 19—20, 21, 22, 28. 1787 nr. 25. 1791 ¹⁵/₁ 1792 ¹¹/₈, ¹⁸/₈. 1793 ⁷/₉. 1794 ¹⁹/₄, ²⁰/₅. 1795 ²⁵/₄. 1799 ²⁴/₁₀. 1802 ¹⁴/₆.

Arkivet på Erholm. ¹⁾ Aktors indlæg. — ²⁾ Historisk udtog. — ³⁾ Summarisk indhold. — ⁴⁾ Kommissionsdommen.

Det kgl. Bibliotek. Ny kgl. Saml. Fol. 716 b. 21 aktstykker.

Fængselsvæsenets arkivalier fra ældre tid synes at mangle; ved forskellige forespørgsler har i alt fald intet kunnet oplyses om dem.